

Saarismallin 10 pennin tiheähampaisia löytöjä

Saarisen mallin 1917 ensimmäiset julkaisut ovat ilman vesileimaa, mahdollista reunavesileimaa lukuun ottamatta. Joistakin arvoista tunnetaan A-hammasteen lisäksi tiheämpää B-hammastetta, ja 10 pennin vihreä merkki on näistä harvinaisin.

Saarismallin 10 pennin vihreä julkaistiin noin 100 vuotta sitten. Tiheähampaisen historia alkaa puolivälissä noin 50 vuotta myöhemmin.

Kun *Suomen postimerkkien käsikirjan* osa III valmistui loppuvuodesta 1968, vihreää 10 pennin merkkiä tunnettiin vain 14 1/4 : 14 -hammasteella.

Merkki julkaistiin huhtikuussa 1920, ja se vastasi muun muassa ulkomaan painotuotteen taksaa 50 grammaan asti. Taksa nousi 30 penniin 1.2.1921 ja noin viikko tämän jälkeen merkistä ilmestyi vastaava lisäpainama. Väri pysyi vihreänä Maailman postiliiton UPU:n värimääräysten mukaisesti.

Vuonna 1920 ilmestyneen Saarisen mallin postimerkin yleisempi harvahampainen sekä lisäpainama seuraavalta vuodelta.

Ensimmäinen tiheähampainen 14 1/4 : 14 3/4 -hammasteella löydettiin *Karhunhampaan* marraskuun numeron 4/1969 mukaan saman vuoden keväällä. A-hammastuksessa hampaita on pitkällä sivulla 17 ja tiheämmässä B-hammastuksessa 18, eli kovin suuresta erosta ei ole ainakaan maallikon silmissä kysymys.

Eliel Saarisen ehdotteissa hampaita on vain 16. Kuvia niistä on Seppo Evinsalon kirjoituksessa *Suomen Postimerkkilehdessä* 5/2016. Bernin arkeista on Mika Heinosen kirjoitus *Abophilissa* 2/2002.

Karhunhampaassa kerrotaan edelleen, että 10 pennin tiheähampaisia oli löytynyt kaksi lisää. Toisen löytäjä oli pikkupoika, joka tuli Tampereella näyttämään merkkiä sikäläiselle kauppiaille kysellen samalla sen hintaa.

Suomen Postimerkkilehden huhtikuun numerossa 4/1969 spekuloidaan hammasteen mahdollista syntyhistoriaa. Kirjoituksessa mainittu Anton Salmenkylä olettaa, että arvattavasti johonkin postitoimistoon oli joutunut hammastamattomia arkkeja, ja järjestykseen taipuvainen postimestari oli palauttanut ne hammastettavaksi. Käytössä on ollut tiheämpää hammastusta rei'ittävä vanha kone, ja merkit ovat saaneet poikkeuksellisen hammastuksen.

Salmenkylä on yksi käsikirjan Saarismalliosuuden kirjoittajista. Käsikirjassa esitetään 50 pennin tiheähampaisen osalta samanlaista otaksumaa, kysymysmerkein varustettuna.

Nimimerkki O. S. (Osmo Seppänen?) toteaa *Philatelia Fennican* huhtikuun numerossa 4/1971, että merkin hinnoittelu luetteloissa vaikuttaa jokseenkin sattumanvaraiselta. Hiljattain oli kirjoittajan mukaan löytynyt Turussa leimattu merkki massasta, joka oli myyty Hämeenlinnan Postimerkkikerhon huutokaupassa. Tästä kertoo myös Lauri Poropudas kerhon 80-vuotishistoriikissa (2017).

Mikko Ossa arvioi *Abophilissa* 2/1980, että merkkiä tunnetaan vajaat kymmenen kappaletta. Kirjoitus jatkuu ja siinä kerrotaan, että määrä on tästä vielä kasvanut. Eräs helsinkiläinen filatelisti oli nimittäin löytänyt masserästä kahdeksan merkkiä, jotka ovat leimojen perusteella muodostaneet aikoinaan kaksi nelilöä, ja jotka on leimattu Kuusjärvellä.

Kirjoituksen lopussa todetaan: ”Lisää niitä varmasti vielä tulee tunnetuksi, kunhan kaikki filatelitit käyvät huolella lävitse 10 pennin vihreät massansa.” Näin on sitten tapahtunutkin. *Keräilyuutisissa* 2/1999 Ossa arvioi kokonaismäärän olevan ehkä jo 40–50 kappaleen luokkaa. Numerossa 3/2010 hän kirjoittaa: ”Olen aivan varma, että uusia löytöjä tullaan edelleen tekemään.”

Jukka Mäkipää arvioi *Keräilyuutisissa* 3/2021, että tiheähampaista merkkiä tunnetaan nykyään noin 60–80 kappaletta. Postilähetyksiä on neljä, joista peräti kolmessa on sekaisin A- ja B-hammastetta. Ensimmäisenä löydetty, Turussa leimattu lähetys on kuvattu myös OvalPoint-tietokannassa sekä Turun Postimerkkikerhon kustantamassa kirjassa *Filatelian aarteet* (2006).

Merkistä on löydetty nyt myös käyttämätön kappale. Se oli myynissä HellmanLIVE-huutokaupassa lokakuussa, ja hinnaksi tuli 5600 euroa (ilman 22 prosentin huutorahaa).

Lähtöhinta oli 3000 euroa. Merkki on arkin alareunasta, ja sen laadussa on epätäydellisyyksiä. Liiton valtuuttama aitouttaja Kari Lehtonen on kirjoittanut merkistä aitoutuslausunnon tämän vuoden maaliskuussa.

Keräilyuutisissa 2/2010 Lehtonen kutsuu merkkiä vielä Saarisen mallin ”tuntemattomaksi harvinaisuudeksi”. Muita ovat muun muassa 50 pennin tiheähampainen kokonaisella postilähetyksellä sekä käyttämättömänä.

Tiheähampainen 10 penniä leimattuna on *LAPE*-erikoisluettelossa 2500 euroa ja *Normassa* 2100 euroa. Hinta A-hampaiseen verrattuna on yli 2000-kertainen ja markkinoilla vielä tätäkin paljon suurempi. Käyttämättömänä merkistä tunnetaan toistaiseksi vain yksi kappale.

Julkaistu: *Abophil postimerkkilehti* 8.10.2021 ja *Filatelisti* 8/2021